

نام و نام خانوادگی :

کلاس : دهم

نام دبیر : آقای عزیزاده

رشته تحصیلی: تمامی رشته ها

شماره :

مدیریت آموزش و پرورش منطقه ۱۴

دبیرستان غیر دولتی پسرانه پیام غدیر

پایانی دوم ۹۹-۹۸

تاریخ امتحان: ۹۹/۳/۱۳

نام درس : فارسی و نگارش ۱

مدت امتحان: ۷۰ دقیقه

ساعت شروع امتحان: ۱۰ صبح

تعداد برگ سئوال: ۵ صفحه

«دانش آموزان عزیز بازم هر سوال (۵،۰) نمره می باشد»

۱ در جمله‌ی زیر، نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.
«ناتانائیل، من به تو شور و شوقی خواهم آموخت».

۲ در متن زیر، نویسنده بر چه چیزی تأکید دارد؟
برای من «خواندن» این که شن ساحل‌ها نرم است، بس نیست؛ می‌خواهم پاهای برهنه‌ام این نرمی را حس کنند؛ به چشم من، هر شناختی که مبتنی بر احساس نباشد بیهوده است.

۳ کدام شخصیت داستان (سه پرسش)، بیش‌تر مورد توجه شما قرار گرفت؟ چرا؟

۴ کدام گزینه با جمله زیر ارتباط معنایی ندارد؟
«معلم دور نبود، صورتک به رو نداشت، آدمی افتاده و صاف»
۱) از بهاران کی شود سرسبز سنگ / خاک شو تا گل نمایی رنگ‌رنگ
۲) افتادگی آموز اگر طالب فیضی / هرگز نخورد آب زمینی که بلند است
۳) من و هم‌صحبتی اهل ریا دورم باد / از گرانان جهان رطل (پیمانه) گران ما را پس
۴) زهی نقاش صورت‌های زیبا / که پشت خاک ازو شد روی دیبا

۵ معنی چند واژه در کمانک روبه‌روی آن نادرست آمده است؟
(صبا: بادی که از طرف شمال‌غربی وزد)، (معاشرت: الفت داشتن)، (پلاس: جامه‌ای پشمینه نرم و نازک که درویشان پوشند)، (جفا: بی‌وفایی)، (نمط: روش)، (خیره: بیهوده)
۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) یک

۶ در کدام گزینه نادرستی‌های املائی بیش‌تری دیده می‌شود؟
۱) مصلخ گرمابه، کبکان و غوکان، رسته، بیقوله، شندرغاز، قندهار
۲) فروق رویت، غلغله‌زن، مستقنی، قرابت خویش، بوم مهنت
۳) تالع مسعود، آب عَجَل، غرش شیران، خاص و عام، رونق زمان
۴) سر حَقّه، سودای راز، قبار راهگذار، تلاتم، میراب

۷ آرایه‌های ایهام، حس‌آمیزی و استعاره به‌ترتیب در کدام بیت‌ها دیده می‌شود؟
الف- در این بازار اگر سودی‌ست با درویش خرسند است / خدایا منعمم گردان به درویشی و خرسندی
ب- از قضا آینه چینی شکست / خوب شد اسباب خودبینی شکست
پ- آن بلبلم که چون کشم از دل صغیر گرم / بوی محبت از نفسم می‌توان شنید
۱) پ، الف، ب (۲) الف، ب، پ (۳) ب، پ، الف (۴) ب، الف، پ

- ۹ نقش دستوری واژه‌های مشخص شده به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟
 دل اگر خداشناسی همه در رخ علی بین / به علی شناختم من به خدا قسم خدا را
 برو ای گدای مسکین در خانه علی زن / که نگین پادشاهی دهد از کرم گدا را
- (۱) مسند، نهاد، مفعول، مفعول، متمم
 (۲) نهاد، نهاد، مفعول، مضاف‌الیه، مفعول
 (۳) مسند، نهاد، مفعول، مضاف‌الیه، متمم
 (۴) مسند، نهاد، مفعول، مضاف‌الیه، مفعول

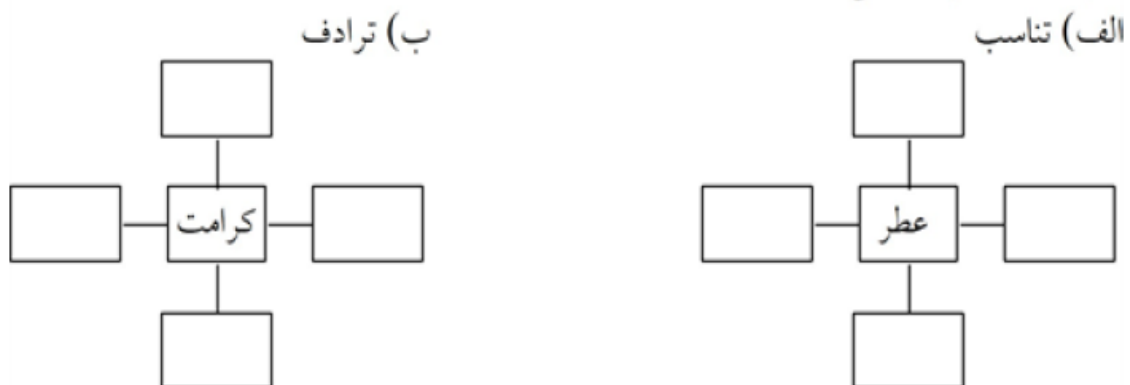
- ۱۰ درباره‌ی کاربرد کلمه‌ی «را» در بیت زیر توضیح دهید.
 «هدیه‌ها می‌داد هر درویش را / تا بیابد نطق مرغ خویش را»

- ۱۱ درباره‌ی تحوّل معنایی کلمه‌ی «سوداگران» توضیح دهید.

- ۱۲ پسوند «وش» در کلمه‌ی «خواجه‌وش» به چه معناست؟ دو واژه‌ی دیگر که این پسوند را دارا باشند، بنویسید.

- ۱۳ از متن درس (خسرو) برای هر یک از انواع جمله، نمونه‌ای مناسب بیابید.
 ساده:
 مرکب:

- ۱۴ نمودارهای زیر را کامل کنید.

- ۱۵ در مصراع زیر، نقش دستوری اجزای مشخص شده را بنویسید.
 «پس، درهای امید و روشنایی را به روی ما بگشای»

- ۱۶ مصراع‌های زیر را با توجه به آرایه‌های «تشخیص، کنایه و تشبیه» بررسی کنید.

(الف) ای چون سبزه برآمده از دفتر روزگاران
 (ب) ای کشتی‌های صیادی که مقاومت پیشه کرده‌اید!
 (ج) بگذار بوسه زنیم بر شمشیری که در دستان توست

۱۷ کدام واژه‌ی مشخص شده، «استعاره» به شمار می‌آید؟ مفهوم آنرا بنویسید.

«ای مسافر دیرین بر روی خار و درد / ای چون ستاره، فروزان»

۱۸ در سروده‌ی زیر:

«ای سرزمینی کز خاکت / خوشه‌های گندم می‌روید / و پیامبران برمی‌خیزند»

الف) کدام سرزمین مورد خطاب است؟

ب) مقصود شاعر از مصراع‌های دوم و سوم چیست؟

۱۹ مترادف هر واژه را بنویسید.

واژه	مترادف
گَرم	
انعام	
فراغ	

۲۰ واژه‌ها در گذر زمان، دچار تحوّل معنایی می‌شوند. برای پی بردن به این موضوع، معنای واژه‌های مشخص شده را با

کاربرد امروزی آن‌ها مقایسه کنید.

الف) ما را به نزدیک خویش بازگرفت.

ب) به مجلس وزیر شدیم.

ج) شوخ از خود باز کنیم.

۲۱ کاربرد معنایی پسوند «ک» را در هر یک از واژه‌های زیر بنویسید.

الف) خورجینک   ب) دَمک   ج) دِرَمک

۲۲ چرا ناصر خسرو دعوت وزیر را نپذیرفت؟

۲۳ برای هریک از موارد زیر، یک مترادف از درس بیابید.

۱) برآمدگی پشت پای اسب (.....)

۲) چنبره‌ی گردن (.....)

۳) میان دو کتف (.....)

۲۴ حرف «و» در جمله‌ها دو ۲ نوع کاربرد دارد:

۱- اگر دو یا چند کلمه را به هم پیوند دهد، به این نوع «و»، «واو عطف» می‌گویند. ۲- اگر «و» پس از فعل بیاید و دو

جمله را به هم پیوند دهد، «نشانه‌ی ربط یا پیوند» می‌گویند.

۲۶ در جمله‌ی زیر، نویسنده بر کدام ویژگی‌های اخلاقی تأکید می‌کند؟

«اثر غم و شادی پیش مردمان، بر خود پیدا مکن.»

۲۷ از متن درس (درس سوم)، برای نمودار زیر، گروه اسمی مناسب بیابید؛ سپس به کمک آن جاهای خالی را پر کنید.

۲۸ کدام قسمت جمله‌ی زیر حذف شده است؟ نوع حذف را مشخص کنید.

«نیکوخوا، بهتر هزار بار از نیکو رو.»

۲۹ با توجه به متن درس (درس هفتم)، معادل معنایی کلمه‌های زیر را بنویسید.

دولت (.....) کریمی (.....) لثیمی (.....)

۳۰ در همه گزینه‌ها به جز گزینه ..... منادا دیده می‌شود.

- ۱) میان عاشق و معشوق هیچ حایل نیست / تو خود حجاب خودی حافظ از میان برخیز
- ۲) کزین دو یکی گر شود نا به کار / از آن پس که خواند مرا شهریار
- ۳) گویند مگو سعدی چندین سخن از عشقش / می‌گویم و بعد از من گویند به دوران‌ها
- ۴) هر چند صائب می‌روم سامان نومیدی کنم / زلفش به دستم می‌دهد سررشته آمال‌ها

۳۱ مفهوم «فنا و ناپایداری دنیا» در کدام گزینه وجود ندارد؟

- ۱) خون دل شیرین است آن می که دهد رز بن / ز آب و گل پرویز است آن خم که نهد دهقان
- ۲) بهرام که گور می‌گرفتی همه عمر / دیدی که چگونه گور بهرام گرفت
- ۳) منت سدره و طوبی ز پی سایه مکش / که چو خوش بنگری ای سرو روان این همه نیست
- ۴) چون عاقبت کار همه نیستی است / انگار که نیستی چو هستی خوش باش

۳۲ معنای واژه‌های مشخص شده را با معادل امروزی آن‌ها مقایسه کنید.

در بن این پرده‌ی نیلوفری / کیست کند با چو منی همسری؟
راست به مانند یکی زلزله / داده تنس بر تن ساحل، یله

۳۳ بیت زیر را براساس ترتیب اجزای جمله در زبان فارسی، مرتب کنید.

«گشت یکی چشمه ز سنگی جدا / غلغله‌زن، چهره‌نما، تیزپا»

۳۴ با توجه به شعر نیما، «چشمه» نماد چه کسانی است؟

۳۵) آمیختن دو یا چند حس و یا یک حس با پدیده‌ای ذهنی (انتزاعی)، در کلام را «حس آمیزی» می‌گویند. نمونه‌ای از کاربرد این آرایه‌ی ادبی را در سروده‌ی نیما بیابید.

۳۶) جدول زیر را کامل نمایید. (با حفظ شخص)

فعل	امر	ساخت منفی	مضارع اخباری
شنیده بودی	.....	.....	.....
داری می‌روی	.....	.....	.....
خواهید پرسید	.....	.....	.....

۳۷) در همه عبارات «سجع» به چشم می‌خورد؛ به جز:

- ۱) شرط مودت نباشد به اندیشه جان دل از مهر جانان برگرفتن.
- ۲) عالمی معتبر را مناظره افتاد با یکی از ملاحده.
- ۳) جوانی خردمند از فنون فضایل حظی وافر داشت و طبعی نافر.
- ۴) پارسایی را دیدم به محبت شخصی گرفتار و نه یارای گفتار.

۳۸) در کدام گزینه، معنی مقابل همه‌ی واژه‌ها، درست است؟

- ۱) (ویله: ناله) (هژیر: هوشیار) (همت: کوشش)
- ۲) (تقریر: بیان) (اشباه: سایه‌ها) (مبتنی: ساخته)
- ۳) (شوخ: آلودگی) (کام: زبان) (استرحام: رحم کردن به کسی)
- ۴) (عرش: سایبان) (تقریظ: فهرست کتاب) (وقب: بالای کمر)

۳۹) معنی مقابل کدام گروه واژه‌ها، درست است؟

- الف - پلاس: جامه‌ای خشن و پشمینه که درویشان پوشند.
 ب - خانقاه: محل اجتماع درویشان و مرشدان را گویند.
 ج - تقریظ: اشعار ستایش‌آمیز درباره‌ی یک شخص یا یک کتاب
 د - مکاری: کسی که با مکر و حيله بر گروهی مسلط می‌شود.
- ۱) الف، ب   ۲) الف، ج   ۳) ب، د   ۴) ج، د

۴۰) مفهوم بیت «آب اجل که هست گلوگیر خاص و عام / بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد» با کدام گزینه تناسب دارد؟

- ۱) به آب تیغ تشنه است مرغ دلم / که نیم‌کشته به خون چند بار برگردد
- ۲) هیچ‌کس دیدی که خواهد در دمی صد بار مرگ / مرگ را من خواستارم، مرگ به زین زندگی
- ۳) خدنگ چارپیر مرگ باز نتوان داشت / هزار تو اگر ت درع و جوشن و سپر است
- ۴) اندرین معنی مگر صد جان برند / مرد آن دان کاو به پیش از مرگ مرد

